

З В І Т

***про здійснення Чернігівською обласною державною
адміністрацією покладених на неї повноважень
та стан розвитку відповідної території
за підсумками 2018 року***

ЗМІСТ

1. Адміністративно-територіальний устрій, стан розвитку об'єднаних територіальних громад	3
2. Стан реалізації регіональної стратегії розвитку	3
3. Зовнішньоекономічна діяльність	5
4. Бюджет	7
5. Промисловість	8
6. Сільське господарство	9
7. Будівництво	10
8. Інвестиції	11
9. Енергоефективність і енергозбереження	12
10. Соціальний захист та соціальні послуги, ринок праці	13
11. Освіта	15
12. Охорона здоров'я	16
13. Фізична культура і спорт	16
14. Сімейна політика	17
15. Робота з неповнолітніми	18
16. Оздоровлення дітей	19
17. Молодіжна політика	19
18. Національно-патріотичне виховання	20
19. Об'єднання громадян, їх участь у суспільному житті регіону	21

1. Адміністративно-територіальний устрій, стан розвитку об'єднаних територіальних громад

Адміністративно область складається з 22 районів та 4 міст обласного значення. У 2018 році діяло: 22 районні ради, 2 районні в місті ради, 255 сільських рад, 9 селищних рад, 4 міські ради міст обласного значення, 37 рад об'єднаних територіальних громад (10 міських, 10 сільських, 17 селищних).

Станом на 01.01.2019 повноцінно функціонувало 39 ОТГ, в тому числі 2 територіальні громади - Новгород-Сіверська та Ніжинська, що утворились шляхом приєднання сільських рад до міст обласного значення Новгород-Сіверського і Ніжина.

У 2018 році ще 21 рада прийняла рішення про об'єднання, утворивши 5 об'єднаних територіальних громад - Озерянську, Борзнянську, Хмільницьку, Новобілоуську, Киїнську, та 11 рад завершили процедури приєднання до раніше утворених ОТГ (до Вертіївської – 5 рад, Любецької – 1 рада, Михайло-Коцюбинської – 3 ради, Гончарівської – 1 рада, Деснянської – 1 рада). Наразі очікують рішення ЦВК щодо призначення перших місцевих виборів - 5 новоутворених об'єднаних територіальних громад, та щодо додаткових виборів - 5 ОТГ, що розширили межі своїх територій за рахунок приєднаних суміжних сільських рад.

Отже, право на визначення територіальної основи місцевого самоврядування реалізувало 333 місцеві ради (841 населений пункт), що охоплює понад 55 % території області, де проживає 46 % її населення. На території всіх адміністративних районів області сформовані об'єднані територіальні громади, 2 адміністративні райони області (Сновський та Куликівський) повністю охоплені територією ОТГ.

За показниками впровадження реформи, Чернігівщина займає лідируючі позиції серед інших областей (3 місце в загальному рейтингу за моніторингом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України).

Чернігівська область, одна з 5 областей, де перспективний план формування територій громад покриває майже 100 % території області (98,23 %). Перспективним планом формування територій громад Чернігівської області, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 № 899-р (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2018 № 751-р) визначено 52 територіальні громади.

2. Стан реалізації регіональної стратегії розвитку

У 2018 році за рахунок усіх джерел фінансування на виконання 63 технічних завдань Плану заходів з реалізації у 2018-2020 роках Стратегії

сталого розвитку Чернігівської області до 2020 року реалізовано 476 проектів регіонального розвитку на загальну суму 1510,6 млн гривень.

На стадії реалізації перебуває 119 проектів, на виконання яких у 2018 році витрачено 197,3 млн гривень.

Зокрема, за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку на реалізацію проектів витрачено 59,8 млн грн, за рахунок субвенції на розвиток окремих територій – 204,1 млн грн, за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 140,0 млн грн, за рахунок бюджетної програми «Будівництво футбольних полів зі штучним покриттям в регіонах України» - 7,7 млн гривень.

Крім того, у 2018 році реалізовувались проекти, які не включені до Стратегії регіонального розвитку та Плану її реалізації.

Завершено реалізацію 20 проектів у сферах екології, розбудови інфраструктури населених пунктів, туризму, промисловості, аграрного сектору на 383,8 млн гривень.

Реалізація цих проектів дала можливість здійснити ряд заходів з покращення екологічного стану водойм, технічного переоснащення діючих та створення нових високотехнологічних підприємств.

Найбільш значущими інвестпроектами, від реалізації яких очікується найбільший вплив на соціально-економічний розвиток регіону та підвищення його конкурентоспроможності, є:

- будівництво дитячого садка-ясел в першому мікрорайоні житлового району “Масани” в м. Чернігові;
- будівництво Перинатального центру вторинного рівня на 25 ліжок у м. Бобровиця;
- будівництво школи № 5 на 520 місць по вул. Вокзальній в м. Носівка;
- реконструкція з енергоефективними заходами та створення нового освітнього простору з виділенням черговості у Корюківській загальноосвітній школі I—III ступеня № 1;
- реконструкція стадіону Спеціалізованої дитячо-юнацької школи олімпійського резерву з футболу „Юність” у м. Чернігові;
- будівництво нових виробничих приміщень задля розширення виробництва у м. Прилуки ПрАТ «А/Т тютюнова компанія «В.А.Т.-Прилуки»;
- будівництво заводу крохмале- та картоплепродуктів ПБП «Вимал» на території Новобілоуської сільської ради Чернігівського району;
- розбудова сучасного туристичного-готельного комплексу у с. Бреч Корюківського району;

- будівництво комплексу з виробництва електроенергії та біогазу ПАТ «Линовицький цукрокомбінат «Красний» на території Богданівської сільської ради Прилуцького району;

- будівництво комплексу з переробки органічних відходів в біогаз для виробництва електричної та теплової енергії за межами с.Журавка Варвинського району ТОВ «Городище-Пустоварівська аграрна компанія».

Реалізація цих проектів дасть можливість поліпшити якість отримання дошкільної та шкільної освіти, створити нові високотехнологічні підприємства, впровадити виробництво альтернативних видів палива, створити додаткові робочі місця у промисловості та сільському господарстві.

3. Зовнішньоекономічна діяльність

У зовнішній торгівлі товарами спостерігались позитивні тенденції. Так, за підсумками 2018 року підприємства регіону наростили обсяги зовнішньоторговельних операцій товарами на 15,7% проти 2017 року (до 1238,3 млн дол.США). При цьому зростання експорту товарів на 20,8% (до 755 млн дол. США) у порівнянні із обсягом зростанням обсягів імпорту на 8,6% (до 483,3 млн дол. США) дозволило забезпечити позитивне сальдо у розмірі 271,7 млн дол. США. Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами 135 країн світу.

Експорт товарів до країн Європейського Союзу збільшився до 2017 року на 35,7% і становив 304,7 млн дол. США (40,4% від загального обсягу експорту товарів). Серед країн ЄС найбільші обсяги товарів області надходили до Нідерландів (9% обласного показника експорту), Іспанії (7,8%), Румунії (4,6%), Італії (3,8%).

Найбільші імпортні поставки товарів надходили з Білорусі (20,0%) та Німеччини (14,1%).

Імпорт товарів із країн Європейського Союзу збільшився на 22,8% і становив 215,4 млн. дол. США (44,6% загального обсягу).

За 2018 рік зовнішня торгівля послугами становила 49,6 млн дол. США, що на 7,6 % більше показника за аналогічний період попереднього року. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами склало 4,2 млн дол. Коефіцієнт покриття експортом імпорту послуг склав 1,19.

Зовнішня торгівля послугами проводились із партнерами 80 країн світу. Експорт послуг збільшився на 3,3% до 2017 року і склав 22,7 млн дол. США.

Обсяг експорту послуг до країн ЄС збільшився 16,7% і становив 20,6 млн дол. США (76,7% від загального обсягу експорту).

Найбільші обсяги експорту послуг припадали на Румунію (27,1%), Нідерланди (12,5%), США (11,3%), Італію (6,7%).

Імпорт послуг за 2018 рік відповідно до попереднього року збільшився на 13,3% до 22,7 млн дол. США. Частка імпорту послуг з країн Європейського Союзу склала 92,8%.

Важливим індикатором сфери зовнішньоекономічної діяльності є стан залучення іноземних інвестицій.

За 9 місяців 2018 року іноземними інвесторами внесено 3,4 млн дол. США, їх загальний обсяг станом на 01.10.2018 склав 429 млн дол. США. Обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на одну особу становить 421,3 дол. США.

Іноземними інвесторами області виступили нерезиденти з 38 країн світу. Значний капітал внесено інвесторами з Великої Британії, Польщі, Китаю та Кіпру, до інвесторів економіки області також входять: Швейцарія, Нідерланди, Латвія, Туреччина, Чехія.

Всього в області налічується 150 підприємств з іноземними інвестиціями.

З метою поліпшення інвестиційного клімату, підвищення рівня інформованості потенційних інвесторів про можливості залучення інвестицій у сектори економіки регіону, розвитку міжнародного та міжрегіонального співробітництва із закордонними партнерами проводилась робота з формування позитивного іміджу області, як привабливого партнера на внутрішньому та міжнародному рівнях.

Проводились зустрічі з делегаціями дипломатичних установ закордонних країн в Україні (Посольств Республіки Білорусь, Італії, Індії). З метою ознайомлення з результатами реалізації реформ децентралізації на регіональному рівні Чернігівщину відвідала група Послів «Великої Сімки», до складу якої увійшли послы Канади, Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Італії, Японії, Великої Британії, США та керівник Програм співробітництва Представництва ЄС в Україні. Усього протягом 2018 року представники інших країн у складі делегацій відвідали Чернігівщину 14 разів.

Відбулось 7 офіційних візитів делегацій області в інші країни (Польща, Італія, Латвія, Китай, Німеччина, Республіка Білорусь).

Підписана Угода про міжрегіональне співробітництво між Чернігівською обласною державною адміністрацією та Гомельським обласним виконавчим комітетом (Республіка Білорусь).

Досягнуто домовленостей щодо обміну досвідом з діяльності центрів для незрячих дітей, між Медичним центром імені Св. Івана Павла II у м.Познань (Республіка Польща) та Чернігівськими медичними закладами, з Познанським ресурсним центром щодо модернізації системи професійної освіти, реалізації спільного культурного проекту «Колибка-колиска», обмін досвідом, налагодження співробітництва з Великопольським центром

роботодавців «LEWIATAN» в м.Познань та діловими колами Великопольського воєводства.

Офіційна делегація Чернігівської області взяла участь у роботі Першого форуму регіонів Республіки Білорусь та України, а також представила свою експозицію на виставці, що проходила в рамках Форуму. У виставці-експозиції було представлено продукцію більше двадцяти підприємств області, яка налічувала понад 100 експонатів промисловості та агропереробки.

Область бере участь у проекті «Зростання інвестиційної привабливості України та конкурентоспроможності регіонів» в рамках Програми «Польська допомога для розвитку», який реалізовується Міністерством розвитку Польщі. Зокрема, проведено низку спільних зустрічей з питань розвитку регіональної політики та підтримки малого і середнього підприємництва, представники облдержадміністрації та її структурних підрозділів взяли участь у навчаннях у Республіці Польща з питань впровадження стратегії та оперативних програм, розвитку індустріальних парків/бізнес-інкубаторів тощо, організованих Польським агентством розвитку підприємництва.

4. Бюджет

До бюджетів усіх рівнів упродовж 2018 року мобілізовано 14 101,5 млн грн податків і зборів, що на 1 380,4 млн грн або на 10,9% більше ніж у 2017 році.

Упродовж 2018 року надходження області до державного бюджету склали 8 324,6 млн грн, у порівнянні з попереднім роком вони зросли на 620,1 млн грн, або на 8,0%.

Доходи місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) склали 5 776,9 млн грн, у порівнянні з 2017 роком доходи місцевих бюджетів зросли на 760,3 млн грн або на 15,2%.

Капітальні видатки місцевих бюджетів (*за рахунок власних доходів цих бюджетів та субвенцій з держбюджету*) склали 1 464,8 млн грн, що більше в порівнянні з 2017 роком на 107,2 млн грн, або на 7,9%.

До зведеного бюджету області надійшло 9 137,6 млн грн офіційних трансфертів з державного бюджету (99,7% до плану на 2018 рік), із яких: дотацій – 781,9 млн грн (100,0%), субвенцій – 8 355,7 млн грн (99,7%).

Фінансова спроможність бюджетів об'єднаних територіальних громад

За підсумками 2018 року у бюджетах об'єднаних територіальних громад планові показники за доходами (без трансфертів) виконані на 104,2%, за видатками (з трансфертами) згідно з потребою – на 94,4%.

Фінансова спроможність бюджетів 37 міських, селищних і сільських рад, що мали прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, дозволила цим громадам реалізувати повноваження, покладені на них.

Упродовж 2018 року доходний ресурс бюджетів об'єднаних територіальних громад склав 2 838,6 млн гривень. До загального фонду бюджетів надійшло 2 755,6 млн грн, в тому числі власних доходів – 1 437,5 млн грн або (52,2%), трансфертів з інших бюджетів – 1 318,1 млн грн (47,8%). До спеціального фонду бюджетів отримано 83,0 млн гривень.

Порівняно з 2017 роком доходна частина бюджетів об'єднаних територіальних громад зросла на 1 508,8 млн грн (у 2,1 раза).

Вжиті заходи щодо збільшення надходжень до бюджету, а також економного та раціонального використання коштів місцевих бюджетів.

Наповнення місцевих бюджетів і ефективне використання бюджетних ресурсів завжди були і залишаються пріоритетними завданнями, які вирішує обласна державна адміністрація та інші органи влади на місцях.

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 28.03.2018 № 168 «Про заходи щодо збалансування місцевих бюджетів у 2018 році у процесі їх виконання» затверджено та реалізовано План заходів щодо наповнення місцевих бюджетів області, вишукування додаткових джерел надходжень до них, у тому числі за рахунок детінізації економіки, дотримання жорсткого режиму економії бюджетних коштів та посилення фінансово-бюджетної дисципліни. Аналогічні плани заходів розроблені, затверджені та виконувались упродовж 2018 року в районах, містах обласного значення та об'єднаних територіальних громадах.

У результаті проведення заходів з детінізації економіки, перегляду ставок за оренду землі і комунального майна, активізації роботи з ліквідації заборгованості зі сплати податків та зборів, а також інших заходів, спрямованих на нарощування власної доходної бази, місцеві бюджети області в минулому році додатково отримали надходжень у обсязі 107,9 млн гривень.

В області забезпечується першочергове спрямування фінансових ресурсів на оплату праці і енергоносіїв, у 2018 році питома вага таких видатків у загальному їх обсязі становила понад 80%.

5. Промисловість

За 2018 рік індекс промислової продукції склав 98,7%.

Позитивну динаміку зростання випуску продукції забезпечено у металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів, крім машин і устаткування (+20,6%), виготовленні виробів з деревини,

виробництві паперу та поліграфічної діяльності (+10,2%), постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (+3,3 %).

Вперше за останні декілька років спостерігалось зростання обсягів виробництва на підприємствах добувної промисловості і розроблення кар'єрів (+3,2 %).

Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизу за основними видами діяльності в січні-листопаді 2018 року становив 31,7 млрд гривень. Найбільше (12,4 млрд грн або 39,2 %) реалізовано продукції підприємствами з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів.

Для промоції промислового потенціалу підприємств області створено та оновлюється каталог продукції промислових підприємств області, де відображено виробничі можливості підприємств.

Чернігівські підприємства «ЧеЗаРа» та «РАПД» були задіяні у реалізації міждержавних космічних програм - запуску модернізованих ракет-носія Antares із Центру космічних польотів на острові Воллопс (штат Вірджинія, США).

У 2018 році на повну потужність запрацював ТОВ «Добродія Фудз» (*Агропромислова компанія Agricom Group*) - завод з виробництва вівсяних пластівців.

На території ПрАТ «Ніжинський жиркомбінат» у серпні 2018 року введено в експлуатацію цех екстракції рослинного масла. На підприємстві встановлено інноваційну екстракційну лінію, розроблену та виготовлену Чернігівським підприємством ТОВ «ГАН».

ТОВ ПК «Пожмашина», завдяки постійному оновленню та розширенню модифікаційного ряду техніки для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій і техногенних катастроф, протягом двох років майже в 4 рази збільшило виробництво своєї продукції.

У 2018 році продовжувалась реалізація інноваційно-інвестиційного проекту «Будівництво дільниці з деревообробки» підприємства ПАТ «Слов'янські шпалери-КФТП».

6. Сільське господарство

За попередніми даними, індекс обсягу виробництва валової продукції сільського господарства за 2018 рік склав 110,4%. За обсягом виробництва сільськогосподарської продукції на одну особу Чернігівщина посідає п'яту сходинку серед областей України.

Враховуючи важливість тваринництва, в області провадиться курс модернізації галузі шляхом будівництва молочних комплексів та реконструкції ферм з установленням сучасних доїльних залів, в яких

виробляється молочна продукція високої якості, що відповідає світовим стандартам.

У 2018 році уведено в дію 2 об'єкти вартістю 46,7 млн грн:

- реконструкція ферми на 638 дійних корів з доїльною установкою «Ялинка» 2x10 ТОВ «Чернігівська індустріальна молочна компанія» в с. В. Зліїв Ріпкинського району;
- ремонт двох корівників на 200 голів ВРХ кожний ТОВ ім. Шевченка в с. Тараса Шевченка Ріпкинського району.

Побудовано та працює 43 доїльні зали, в яких доїться 9,9 тис. голів корів або 42% від загального поголів'я корів та виробляється 45% молока, яке відповідає якості Європейського Союзу, що є одним із найкращих показників в Україні.

Область вдруге перетнула чотиримільйонну позначку зі збирання зернових культур. Так, по всіх категоріях господарств маємо 4,9 млн тонн зернових та зернобобових культур, що на 808 тис. тонн більше даних 2017 року.

Цим досягненням аграрії забезпечили Чернігівщині найвищий результат в її історії по валовому збору та за рівнем врожайності всіх зернових культур.

Сільгоспвиробниками області проводилась робота з оновлення машино-тракторного парку. Так, за 2018 рік придбано майже 1,2 тис. одиниць сільськогосподарської техніки та обладнання як вітчизняного, так і зарубіжного виробництва на загальну суму 1 110,1 млн грн, що більше на 76,5 млн грн порівняно з 2017 роком.

7. Будівництво

За 2018 рік виконано будівельних робіт у обсязі 1202,0 млн гривень.

Нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащення склали 70,2% від загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонт – 20,7% та 9,1% відповідно.

Обсяг освоєних державних капітальних вкладень на будівництво, реконструкцію, ремонт об'єктів соціальної сфери:

- за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку - 59,8 млн грн;
- за рахунок субвенції на розвиток окремих територій області (залишки 2017 та 2018 років) - 204,1 млн грн;
- за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад - 140,0 млн грн;

- за рахунок бюджетної програми «Будівництво футбольних полів зі штучним покриттям в регіонах України» - 7,7 млн гривень.

За рахунок цих коштів та співфінансування з місцевих бюджетів здійснювалось будівництво, реконструкція та капітальний ремонт 540 об'єктів, в тому числі:

- 119 об'єктів освітянської сфери (загальноосвітні та дошкільні навчальні заклади);
- 64 - культури та спорту;
- 73 - охорони здоров'я;
- 71 - житлово-комунального господарства;
- 195 - дорожнього господарства;
- 6 - соціальної сфери;
- 12 - житлової сфери.

Також проводилась закупівля та встановлення 505 комплектів обладнання та спецтехніки, 123 спортивних та дитячих майданчиків.

8. Інвестиції

За січень-вересень 2018 року підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 5,6 млрд грн капітальних інвестицій, що у порівняних цінах на 33,1% більше, ніж за січень-вересень 2017 року. Область за темпом росту посіла 5 місце в Україні.

Найбільше інвестицій освоєно у сільському господарстві - 2,76 млрд грн (49,5% від загального обсягу), у промисловості - 1,46 млрд грн (26,2%), у будівництві – 450,1 млн грн (8,1%), у державному управлінні й обороні, обов'язковому соціальному страхуванні - 439,3 млн грн (7,9%), в оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів 135,2 млн грн (2,4 %).

Визначальну роль у структурі джерел інвестування відіграють власні кошти підприємств, за рахунок яких освоєно 79,8% капітальних інвестицій (4,46 млрд грн).

У 2018 році здійснювався супровід 76 основних інвестиційних проектів, реалізовано - 20.

У рамках виконання заходів Програми розвитку інвестиційної, зовнішньоекономічної та виставково-ярмаркової діяльності Чернігівської області на 2016-2020 роки «Чернігівщина – конкурентоспроможний регіон» та з метою активізації інвестиційної діяльності: відбувся Чернігівський Регіональний Форум «Органік Інвест»; проведено міжнародний III Форум інвестицій та експорту Чернігівщини.

9. Енергоефективність і енергозбереження

У 2018 році на виконання заходів Програми стимулювання до запровадження енергоефективних заходів населення, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків та житлово-будівельних кооперативів Чернігівської області на 2018-2020 роки з обласного бюджету відшкодовано частину відсоткової ставки 632 позичальникам на суму майже 0,5 млн гривень.

Для зменшення використання природного газу у 2018 році на 35 об'єктах (промислові підприємства, що надають теплову енергію, теплопостачальні підприємства, бюджетна сфера) проведено роботи з реконструкції котелень, у тому числі на 12 об'єктах з використанням альтернативних видів палива. Очікувана економія 368,0 тис. тонн умовного палива на рік.

Станом на 01.01.2019 частку сумарної потужності котелень на альтернативних видах палива в регіоні збільшено до 16,2% або до 402,1 Гкал/год. (2017 рік – 11,1%, 2016 рік – 7,3%, 2015 рік – 5,3%).

Для забезпечення таких котелень достатнім обсягом твердого біопалива в області працює 15 підприємств з виробництва паливних брикетів та пелет з деревних відходів. Упродовж 2018 року створено 4 нові об'єкти, що становить 26,6 % від загальної кількості.

З метою диверсифікації джерел енергопостачання та підвищення рівня енергоефективності в області вживаються заходи щодо залучення інвесторів для виконання цих робіт. Так, упродовж 2018 року введено в експлуатацію:

- ТОВ «Кліар Енерджи-Чернігів» комплексну інженерну споруду для виробництва електроенергії з системою збору біогазу полігону твердих побутових відходів (Чернігівській полігон ТПВ, територія Новобілоуської сільської ради). Потужність когенераційної установки 1,1 МВт, запланований корисний відпуск електричної енергії 8,6 млн кВт-год/на рік. Загальна вартість проекту - 33,0 млн гривень;

- ТОВ «Городище-Пустоварівська аграрна компанія» біогазову установку потужністю 2,4 МВт (об'єкт розташований на території Богданівської сільської ради Прилуцького району), працює на відходах Линовицького цукрового заводу (сировина жом).

Також у 2018 році в приватному секторі додатково встановлено 48 генеруючих установок, які працюють на енергії сонця, потужністю понад 757 кВт (загальна потужність таких установок в області - 1,4 МВт).

Загальна потужність об'єктів, що працюють на альтернативних, відновлювальних джерелах енергії становить 8,6 МВт і за 2018 рік ними було вироблено майже 36,4 млн кВт/год електроенергії.

Упродовж 2018 року на 30 об'єктах бюджетної сфери проведено роботи з термомодернізації, очікуваний обсяг економії — 1,8 млн гривень.

Станом на 01.01.2019 роботи з термомодернізації виконано на 311 об'єктах або 17,2 % від потреби.

10. Соціальний захист та соціальні послуги, ринок праці

Діяльність органів соціального захисту населення області у 2018 році було спрямовано на поліпшення якості життя працюючого населення, виконання завдань, які гарантують реалізацію соціальних прав громадян, виконання програм матеріальної підтримки найуразливіших верств населення, ветеранів війни та людей з інвалідністю, забезпечення адресності та своєчасності всіх видів соціальних виплат, соціальний супровід і надання допомоги сім'ям переселенців з території Автономної Республіки Крим, Луганської та Донецької областей, учасникам антитерористичної операції та членам їх родин.

За останніми даними рівень зайнятості населення у віці 15-70 років за 9 місяців 2018 року у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року збільшився на 1,1 в.п. та склав 57,4 %. Аналіз ринку праці області за 2016-2018 роки характеризувався збільшенням чисельності зайнятого населення відповідного віку: 55,8% (за 9 місяців 2016 року), 56,3% (за 9 місяців 2017 року), 57,4 % (за 9 місяців 2018 року).

Рівень безробіття (за методологією МОП) серед економічно активного населення у віці 15-70 років зменшився з 11,2 % за 9 місяців 2017 року до 10,5% за 9 місяців 2018 року.

У банку даних обласної служби зайнятості налічувалося 31,7 тис. вакансій для укомплектування (на 8,8% більше, ніж за 2017 рік) від 5,8 тис. роботодавців (більше на 4,7%). Однак це на 7,9% менше кількості безробітних громадян на обліку.

Протягом 2018 року службою зайнятості взято на облік 23,5 тис. безробітних громадян – на 3,4% менше, ніж за 2017 рік.

Загалом протягом 2018 року перебувало на обліку та отримувало комплекс соціальних послуг 34,4 тис. безробітних громадян – на 6,2% менше, ніж за відповідний період 2017 року. Станом на 01.01.2019 чисельність безробітних на обліку в службі зайнятості становить 11,8 тис. громадян і є більшою аналогічного показника 2017 року на 8%. На цю дату отримують допомогу по безробіттю 9,8 тис. безробітних, що також на 13,2% більше показника 2017 року.

З початку 2018 року забезпечено роботою 27,2 тис. мешканців області (на 1,8% більше, ніж за 2017 рік), зокрема 11 тис. офіційно безробітних громадян було працевлаштовано за безпосереднім направленням служби зайнятості.

Серед загальної кількості працевлаштованих 56,4% осіб отримали роботу до набуття статусу безробітного, що позитивно вплинуло на

скорочення кількості безробітних та отримувачів допомоги по безробіттю, допомогло заощадити кошти страхового Фонду.

Відповідно до Методики моніторингу створення нових робочих місць, затвердженої наказом Мінсоцполітики від 23 вересня 2013 року № 611 у січні-жовтні 2018 року на створені нові робочі місця працевлаштовано 9490 осіб, з них у юридичних осіб – 2685 осіб (28,3 % від загальної кількості) та у фізичних осіб – 6805.

Співвідношення між створеними та ліквідованими робочими місцями становило: у січні-жовтні 2016 року – 174,9%; у січні-жовтні 2017 року – 180,7 %. Співвідношення чисельності прийнятих на роботу на створені нові робочі місця до звільнених у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці за січень-жовтень 2018 року становить 200 %.

Основна увага приділялась питанням реформування системи соціальної підтримки шляхом удосконалення механізмів надання допомог, пільг та субсидій найбільш вразливим верствам населення.

В області станом на 01.01.2019 за призначенням житлової субсидії за новим порядком з 01.05.2018 звернулося 109,2 тис. домогосподарств, з них: призначено субсидію 70,2 тис. сімей, відмовлено – 9,5 тис. сімей, решта на опрацюванні.

Станом на 01.01.2019 отримували житлову субсидію 176,4 тис. домогосподарств. Відсоток домогосподарств, які отримували субсидію до кількості домогосподарств в області (435,4 тис. домогосподарств) складає 40,5 %.

Ведеться активна робота щодо надання соціальних послуг демобілізованим військовослужбовцям, які повернулися із зони АТО/ООС. Станом на 01.01.2019 на обліку в органах соціального захисту населення області перебуває 311 осіб з інвалідністю із числа учасників АТО/ООС, 17 учасників війни та 354 члени сімей загиблих учасників антитерористичної операції (операції Об'єднаних сил).

Протягом 2018 року на обліку в центрах зайнятості перебувало 579 колишніх військових, з них 137 осіб отримали роботу (14 - отримали допомогу по безробіттю одноразово і започаткували власну справу), 564 – отримали профорієнтаційні послуги, 11 – пройшли професійне навчання та перенавчання, 34 – залучено до тимчасової зайнятості. Всі отримували комплекс соціальних послуг та належну відповідно до чинного законодавства допомогу по безробіттю.

У 2018 році центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді надавали послуги 2733 сім'ям, члени яких брали участь у проведенні антитерористичної операції (операції Об'єднаних сил), у тому числі 2539 родинам демобілізованих, 95 сім'ям загиблих та 13 родинам, у яких проживають особи з інвалідністю з числа учасників АТО/ООС.

11. Освіта

В області вживаються заходи щодо оптимізації мережі закладів освіти, яка в цілому до початку 2018-2019 навчального року зменшилась на 24 одиниці (за рахунок закриття та «призупинення» – 12; реорганізації у філії, які не є юридичними особами – 11; реорганізації шляхом об'єднання двох закладів в один – 1). У 2018-2019 навчальному році в області функціонують 496 закладів загальної середньої освіти.

У 2018/2019 навчальному році функціонує 161 школа I-III ступенів з чисельністю до 100 учнів або 45,5% до загальної кількості ЗОШ I-III ступенів. У порівнянні з 2017/2018 навчальним роком кількість малокомплектних шкіл I-III ступенів зменшилась на 13 закладів, з 2016/2017 навчальним роком на 24.

На даний час в області функціонують 37 опорних шкіл та 20 їхніх філій, з них в об'єднаних територіальних громадах 27 та 15 відповідно (для порівняння: у липні 2017 року – 6).

У 2018-2019 навчальному році всіма видами транспорту організовано безперервний підвіз 8 528 учнів сільської місцевості, що становить 100% від потреби. Для підвозу задіяно 313 транспортних одиниць, з них шкільних автобусів – 280. Підвіз здійснюється з 1 043 населених пунктів за 387 маршрутами. Добовий пробіг шкільних автобусів становить понад 20 тисяч кілометрів.

Придбано 11 шкільних автобусів для Бахмацького, Н.-Сіверського районів; Іванівської, Корюківської, Носівської, Сновської, Семенівської, Козелецької, Холминської, Височанської ОТГ.

Забезпеченість шкільними автобусами становить 93% до загальної потреби.

Станом на 15.01.2019 в області функціонує 15 закладів професійної (професійно-технічної) освіти з контингентом 4276 учнів та 27 слухачів.

В області функціонують 444 заклади дошкільної освіти, в яких отримують дошкільні послуги 30,2 тисячі дітей. Відсоток охоплення дітей віком від 3-х до 6-ти років становить 96,3% (2017-2018 н.р. – 94,9%, 2016-2017 н.р. – 93,9%, 2015-2016 н.р. – 92,7%).

Чисельність дітей у закладах дошкільної освіти з розрахунку на 100 місць становить 111 осіб (2017-2018 н.р. - 113, 2016-2017 н.р. – 115, 2015-2016 н.р. - 115).

Проблема перевантаженості закладів дошкільної освіти у певній мірі вирішується за рахунок виконання заходів Програми економічного і соціального розвитку області. У 2017-2018 роках відкрито 6 закладів дошкільної освіти та 13 додаткових груп на базі діючих закладів, а також групи на базі приватних студій раннього розвитку дітей м. Чернігова, що дало змогу створити 850 додаткових місць.

12. Охорона здоров'я

Станом на 01.01.2019 у системі медичної допомоги області функціонує 20 обласних медичних закладів (2017 рік - 28), 22 центральні районні лікарні (2017 рік - 22), 8 міських лікарень (2017 рік - 8), 1 дитяча лікарня (2017 рік - 1), 2 пологових будинки (2017 рік - 2), 27 центрів первинної медико-санітарної допомоги (2017 рік - 26), 4 стоматологічні поліклініки (2017 рік - 4) та 4 інших амбулаторно-поліклінічних заклади (2017 рік - 4).

В області функціонує 26 юридично самостійних центрів первинної медико-санітарної допомоги, до складу яких входить 155 амбулаторії, з них міських - 55, сільських - 100 (2017 рік - 156) та 637 фельдшерсько-акушерських та фельдшерських пунктів (2017 рік - 662). Охоплення населення всіх вікових груп обслуговуванням сімейними лікарями становить 63,2 %.

Станом на 17.01.2019 кількість підписаних декларацій про вибір лікаря пацієнтом становить 699 189 (53 медичні заклади, 603 лікаря).

10 обласних медичних закладів реорганізовані шляхом приєднання до КЛПЗ «Чернігівський обласний протитуберкульозний диспансер» та «Чернігівська обласна психоневрологічна лікарня».

З метою підвищення доступності медичного обслуговування населення у сільській місцевості в області розроблений План спроможних мереж надання первинної медичної допомоги Чернігівської області, який погоджений відповідною комісією Міністерства охорони здоров'я України 30.03.2018 та затверджений розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 6 червня 2018 року № 320.

Розвиток спроможної мережі лікарських амбулаторій області передбачено завершити до 2020 року. Планується забезпечити функціонування 7 Центрів первинної медичної допомоги, 47 амбулаторій групової практики та 79 амбулаторій моно практики. На розбудову мереж первинної медичної допомоги у сільській місцевості у 2018 році виділено 138 млн грн у вигляді субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам. Ці кошти спрямовані на будівництво амбулаторій, оснащення їх обладнанням та забезпечення лікарів санітарним транспортом.

За 2016-2018 роки забезпечено житлом 27 лікарів (молодих спеціалістів) та 3 молодших медичних працівники.

13. Фізична культура і спорт

Протягом 2018 року в області проведено понад 1300 спортивних змагань і масових фізкультурно-оздоровчих заходів, в яких взяли участь більше 135 тис. осіб.

На офіційних міжнародних змаганнях серед дорослих, юніорів і юнаків спортсменами області завойовано 123 медалі з 14 видів спорту, з яких 56 золоті.

На Всеукраїнських змаганнях завойовано 525 медалей із 23 видів спорту, з яких 224 золоті.

Протягом 2018 року в області підготовлено 35 майстрів спорту України, 2 - майстри спорту України міжнародного класу, 1-го заслуженого майстра спорту України та 1-го заслуженого тренера України.

До складу збірних команд України (основний склад, кандидати і резерв) входять 203 представники Чернігівщини із 37 видів спорту.

Четверо представників області, у складі національної збірної команди України, взяли участь в зимових 2018 року Олімпійських та двоє в Паралімпійських іграх в м. Пхьончхані (Південна Корея).

Станом на 01.01.2019 до мережі закладів фізичної культури і спорту області входять 45 спортивних шкіл, з них 5 спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, 2 школи вищої спортивної майстерності, 3 центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» (обласний та 2 міських - в м. Чернігові та м. Ніжині), Чернігівський регіональний центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», 2 бази олімпійської підготовки (з біатлону та важкої атлетики), державний центр олімпійської підготовки з біатлону.

Крім того в області функціонують 65 спортивних і 54 фізкультурно-оздоровчих клубів, 69 громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування, розвивається 77 видів спорту, з яких 28 олімпійських.

За статистичними даними всього заняттями спортом, фізкультурно-оздоровчою та реабілітаційною роботою засобами фізичної культури і спорту в області охоплено 90,2 тис. осіб.

Мережа спортивних споруд області становить 26 стадіонів, 411 спортивних залів, 3 критих 25-ти метрових плавальних басейни, 958 спортивних майданчиків (52 з них із синтетичним покриттям), 760 футбольних полів (1 зі штучним покриттям), 3 лижні бази, 4 веслувальні бази, 1 кінно-спортивна база, 95 стрілецьких тирів та 81 тренажерний зал.

Загалом в області налічується 2883 спортивні споруди, з яких 844 капітальні.

14. Сімейна політика

Вживаються заходи щодо забезпечення сприятливих умов проживання та виховання дітей в сім'ях, зокрема в багатодітних родинах, які належать до найбільш уразливих категорій. В області проживає 6795 сімей, в яких виховується 23253 дітей.

Протягом 2018 року право на користування пільгами отримали 766 багатодітних сімей. Посвідчення дітей з багатодітних сімей отримали 2142 дитини.

Станом на 01.01.2019 близько 3,9 тис. багатодітних сімей скористались пільгами з оплати житлово-комунальних послуг; на придбання твердого палива та скрапленого газу готівкою – 1,4 тис. сімей; на позачергове встановлення квартирних телефонів та 50% знижку абонентної плати за користування телефоном – 306 сімей.

Протягом 2018 року більше половини (близько 3,7 тис.) багатодітних сімей звільнено від оплати за харчування дітей в загальноосвітніх закладах області, у 4 тис. сімей діти безкоштовно відвідують різноманітні гуртки та секції, більше 960 сімей (14,3% від загальної кількості родин) отримали гуманітарну допомогу.

В обласному бюджеті щороку передбачаються кошти на покращення соціально-побутових умов багатодітних сімей, в яких виховується 5 і більше дітей, та вшанування жінок, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня». У рамках виконання Комплексної обласної програми підтримки сім'ї, забезпечення гендерної рівності та протидії торгівлі людьми на період до 2020 року, з метою оновлення банку даних сімей, які потребують допомоги, проведено моніторинг визначення потреб багатодітних сімей, в яких виховується 5 і більше неповнолітніх дітей. За кошти обласного бюджету 68 багатодітним сім'ям придбано побутову техніку, меблі та постільну білизну для покращення умов проживання сімей на суму близько 415,8 тис. гривень.

За материнську самовідданість, народження і зразкове виховання дітей, забезпечення умов для всебічного їх розвитку у 2018 році 27 жінкам області присвоєно почесне звання України «Мати-героїня» (у 2017 році – 23, у 2016 році - 36, у 2015 році - 45).

15. Робота з неповнолітніми

Впродовж 2018 року у регіоні продовжувалась діяльність щодо зміцнення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в напрямку захисту прав дитини. Зазначене сприяло посиленню профілактичної роботи з попередження негативних соціальних явищ у дитячому середовищі.

Проводиться системна робота із забезпечення соціально-правового захисту дітей, які втратили батьківське піклування, реалізації їх права на виховання у сімейному середовищі.

У січні-грудні 2018 року статус, надано 329 дітям, проти 326 у 2017 році.

Всього в області налічується 2041 дитина зі статусом дитини-сироти та, дитини, позбавленої батьківського піклування, з яких 92,8% охоплено сімейними формами виховання.

Громадянами України упродовж 2018 року усиновлено 46 дітей, іноземцями – 10.

Протягом січня-грудня 2018 року до прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу влаштовано 71 дитина (створено 3 дитячих будинки сімейного типу та 15 прийомних сімей). Всього станом на 01.01.2019 в області налічувалось 192 прийомні сім'ї та 28 дитячих будинків сімейного типу, в яких знайшли прихисток 499 дітей.

Упродовж 2017-2018 років та січня 2019 року за рахунок коштів субвенції з державного бюджету в області всього було забезпечено житлом 43 дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа. Придбано 4 житлові об'єкти для створення дитячих будинків сімейного типу.

На цю мету з державного бюджету було спрямовано 21 744,9 тис.грн, з місцевого – 287,958 тис.грн, з інших джерел не заборонених чинним законодавством – 270,818 тис. гривень.

За результатами 2017-2018 років за кошти місцевих бюджетів та власні житлові фонди житлом було забезпечено 16 осіб з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, житлом (на придбання 13 осель з місцевих бюджетів спрямовано 1 226,489 тис.грн), 3 дітям надано допомогу у проведенні ремонтних робіт (залучено 51,0 тис. гривень).

16. Оздоровлення дітей

Оздоровлення та відпочинок дітей області здійснюється відповідно до Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей», обласної Програми оздоровлення та відпочинку дітей Чернігівської області на 2016-2020 роки.

Для забезпечення належної організації діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку області та проведення заходів літнього оздоровлення та відпочинку дітей у 2018 році використано 73,8 млн грн: з обласного бюджету – 40,4 млн грн., з районних, міських бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад – 18,6 млн грн, залучених коштів – 14,8 млн гривень.

У 2018 році послуги з оздоровлення та відпочинку отримало 55748 дітей, що складає 60,4% від загальної кількості дітей в області (2016 рік – 53,1%, 2017 рік – 57%).

Забезпечено функціонування 478 освітянських оздоровчо-відпочинкових закладів: 464 таборів денного перебування, 2 наметових містечка, 12 дитячих стаціонарних закладів.

17. Молодіжна політика

В області діє обласна програма «Молодь Чернігівщини на 2016 – 2020 роки», яка була затверджена рішенням IV сесії обласної ради сьомого скликання 29 березня 2016 року № 9-4/VII.

У 2018 році з обласного бюджету Департаментом сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації використано 295,0 тис. грн на молодіжні заходи, з них:

- на фінансову підтримку проектів громадських організацій – 44,3 тис. грн;

- на підтримку молодіжних ініціатив та заходів – 250,7 тис. гривень.

У заходах взяло участь більше 5,7 тис. осіб.

Рішенням дванадцятої сесії сьомого скликання Чернігівської обласної ради від 28 березня 2018 року № 56-12/VII шляхом реорганізації комунального підприємства «Обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради було створено комунальну установу «Чернігівський обласний молодіжний центр» Чернігівської обласної ради.

Діяльність Центру охоплює такі соціально важливі напрями: профорієнтація, працевлаштування, національно-патріотичне виховання, розвиток волонтерського руху та підтримка молодіжних ініціатив. Цільовою аудиторією Центру є молодь віком від 14 до 35 років.

Протягом 2018 року Департаментом культури і туризму, національностей та релігій облдержадміністрації проведено 211 культурно-мистецьких заходів з метою реалізації молодіжної політики та національно-патріотичного виховання, витрачено 4,5 млн гривень.

18. Національно-патріотичне виховання

Рішенням восьмої сесії сьомого скликання Чернігівської обласної ради від 23 лютого 2017 року № 10-8/VIII затверджена Обласна цільова програма з національно-патріотичного виховання на 2017-2020 роки. Відповідні програми з національно-патріотичного виховання дітей та молоді затверджено у 18 районах області.

У 2018 році з обласного бюджету Департаментом сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації на заходи національно-патріотичного спрямування використано 455 тис. грн:

- 159,0 тис. грн на проведення конкурсу молодіжних програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями, на виконання яких надається фінансова підтримка з обласного бюджету;

- 295,0 тис. грн на проведення обласних та місцевих заходів національно-патріотичного спрямування.

Протягом 2018 року Департаментом сім'ї, молоді та спорту облдержадміністрації реалізовано та профінансовано 6 проектів національно-патріотичного спрямування переможців конкурсу молодіжних програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями, на виконання яких надається фінансова підтримка з обласного бюджету, зокрема:

1. Спортивно-оздоровчий захід «Ігри патріотів» Чернігівської обласної організації Українського товариства глухих.

2. Проект «Військово-патріотична Гра» Сосницької районної молодіжної громадською організації Спортивний клуб «Анти».

3. Проект «Наметовий табір «Козацькі забави» Сосницької районної молодіжної громадської організації Спортивний клуб «Анти».

4. Захід «Кінокемп «Кіносарай 2018» в мистецькому хуторі «Обирок» громадської організації «Всеукраїнська молодіжна організація «Зелене плем'я».

5. Проект «Військово-патріотичний табір «Доброволець» громадської екологічної організації «Мама-86-Ніжин».

6. Проект «Теренова гра» Сосницької районної молодіжної громадською організації Спортивний клуб «Анти».

З метою увіковічення пам'яті випускників закладів освіти області, які загинули за незалежність і територіальну цілісність України, на фасадах закладів освіти станом на 01.01.2019 встановлено 132 меморіальні дошки.

19. Об'єднання громадян, їх участь у суспільному житті регіону

У лютому 2017 року сформовано новий склад Громадської ради при облдержадміністрації (увійшла 71 особа). Станом на 01.01.2019 до Громадської ради входили 63 особи. У складі ради діяли 18 комітетів.

Голова Громадської ради включений до складу Колегії облдержадміністрації, голови комітетів — до складу консультативно-дорадчих органів облдержадміністрації, колегій структурних підрозділів облдержадміністрації.

У 2018 році відбулось три засідання Громадської ради та одні збори. Також Громадська рада організувала три засідання за «круглим столом» на теми: «Екологічна складова реформи децентралізації (регіональний аспект)», «Перші кроки реформування первинного рівня охорони здоров'я та невідкладної меддопомоги, в т. ч. медичної допомоги дітям», «Соціально-психологічні аспекти взаємодії освітніх закладів з батьками в контексті інклюзивного навчання».

Питання, які постійно знаходяться в центрі уваги Громадської ради: розбудова комунального закладу «Регіональний ландшафтний парк «Ялівщина» Чернігівської обласної ради; забезпечення потреб закладів охорони здоров'я області донорською кров'ю, її компонентами і препаратами; реформування сфери охорони здоров'я; питання екології; включення пам'яток Чернігівщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (обрання номінації, підготовка пакету документів для подання заявки); інформаційна безпека.

Громадська рада надала ряд пропозицій стосовно реалізації державної політики, у тому числі щодо перевірки організаційно-фінансової діяльності КЗ РЛП «Ялівщина» Чернігівської обласної ради у зв'язку із закінченням терміну контракту його директора; щодо обрання на конкурсних засадах кандидата на посаду директора КЗ РЛП «Ялівщина»; щодо проведення облдержадміністрацією у вересні 2018 року засідання за «круглим столом» з визначення зміни номінації для включення до Попереднього списку/Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; народним депутатам України від

Чернігівщини, Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики, Міністерству інформаційної політики, громадській раді при Національній раді України з питань телебачення та радіомовлення, при Сумській та Харківській облдержадміністраціях – щодо внесення змін до Закону України «Про телебачення і радіомовлення» з метою захисту інформаційного простору прикордонних областей України.

Громадська рада була ініціатором створення комунальної установи «Чернігівський обласний Центр комплексної реабілітації та обслуговування учасників бойових дій, членів їх родин та сімей загиблих» Чернігівської обласної ради (установу створено рішенням обласної ради у жовтні 2018 року).

Облдержадміністрація розпочала роботу зі створення Громадської ради нової каденції. 20 грудня 2018 року створено ініціативну групу у складі 14 осіб з підготовки установчих зборів для формування нового складу Громадської ради при облдержадміністрації. Орієнтовна дата установчих зборів — 13 березня 2019 року.

Також в області проводить свою роботу Координаційна рада з питань сприяння розвитку громадянського суспільства при облдержадміністрації, до складу якої входить 28 осіб (представників влади — 10, громадськості — 18).

У 2018 році відбулися три засідання Координаційної ради. Зокрема, під час засідань розглядалися питання про виконання плану заходів на 2018 рік та розробки плану заходів на 2019 рік щодо реалізації в Чернігівській області Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016—2020 роки; про досвід України щодо залучення організацій громадянського суспільства до надання соціальних послуг та про впровадження обласної Програми залучення організацій громадянського суспільства до надання соціальних послуг за рахунок бюджетних коштів.

Також заслуховувалася інформація про реалізацію правопросвітницького проекту «Я маю право!» у Чернігівській області, про результати дослідження Всеукраїнської громадської організації «Жіночий консорціум України» стосовно громадської думки з питань участі жінок у політичних процесах «Децентралізація як виклик для жінок у владі», результати дослідження ВГО «Асоціація сприяння самоорганізації населення» щодо стану реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні, зокрема і в Чернігівській області.

У 2018 році проведено 124 заходи у рамках консультацій з громадськістю, зокрема, 7 громадських слухань з питань оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, 6 засідань за «круглим столом». Обговорено 163 питання та проекти рішень облдержадміністрації (у 2017 році — 115), з них: 23 проекти розпоряджень голови облдержадміністрації, 39 проектів звітів щодо стану виконання обласних програм, 16 проектів обласних програм та змін до вже діючих. До 3 проектів актів та питань надійшло 8 пропозицій (у 2017 році — 9), з яких враховано — 4.